

2. Jak obywatele/obywatelki uczestniczą w życiu publicznym?

Podstawą demokracji jest uczestnictwo obywateli w życiu publicznym. Może ono wyrażać się poprzez udział w wyborach, sprawowanie władzy na wszystkich szczeblach, poparcie dla działań rządzących lub różne formy protestu, indywidualne tworzenie społeczeństwa obywatelskiego (np. zakładanie stowarzyszeń), działania jednorazowe i długofalowe, lokalne i obejmujące całe społeczeństwo. Wielu ludzi jednak uważa, że nie ma wpływu na to, co się wokół nich dzieje – uczniowie dowiadują się, dlaczego tak jest, oraz mają okazję przekonać się, jak wiele mogą zdziałać obywatele na poziomie lokalnym, krajowym, europejskim i globalnym. Szukają też odpowiedzi na pytanie, jak młodzi ludzie mogą wpływać na decyzje przedstawicieli władzy i życie publiczne.

CELE LEKCJI WYNIKAJĄCE Z PODSTAWY PROGRAMOWEJ

Uczeń/uczennica:

- przedstawia cele i przykłady działania organizacji społecznych skupiających młodych ludzi w Polsce; wyjaśnia ideę wolontariatu i przedstawia formy działalności wolontariuszy – dział IX pkt 3;
- uzasadnia potrzebę przestrzegania zasad etycznych w życiu publicznym; rozpoznaje przejawy ich łamania i podaje skutki takich działań – dział IX pkt 5.

PO ZAJĘCIACH UCZEŃ/UCZENNICA POTRAFI

- wymienić główne podmioty życia publicznego;
- rozpoznawać różne formy uczestnictwa obywatelskiego w życiu publicznym oraz scharakteryzować wybraną formę;
- podać przykłady sytuacji, w których obywatele wywierają wpływ na decyzje władz lokalnych, państwowych czy międzynarodowych;
- sformułować argumenty przekonujące do aktywności publicznej;
- wyjaśnić, dlaczego ważne jest przestrzeganie zasad etycznych przez poszczególne podmioty życia publicznego.

METODY PRACY

- rozmowa nauczająca
- praca w grupach lub w parach
- minidyskusja
- praca z tekstem

JAK PRZEPROWADZIĆ ZAJĘCIA?

WPROWADZENIE

1. „Aktorzy życia publicznego” (praca w grupach). Poleć, by uczniowie i uczennice zapoznali się z tabelką „Aktorzy życia publicznego” (s. 168) – zwróć ich

uwagę na to, w jak różnych obszarach życia publicznego działają (od polityki po życie społeczne). Podkreśl, że choć „aktorów”, czyli podmioty życia publicznego, różnią cele działania i sposoby finansowania, to wszyscy uczestniczą w politycznej debacie dotyczącej kształtu naszego państwa – współpracują bądź konkurują ze sobą.

ROZWINIĘCIE

2. Podziel uczennice i uczniów na sześć zespołów, rozłóż między nich główne podmioty, a następnie poproś, by im przyjrzeni się dokładnie i spróbowali znaleźć ich konkretne przykłady (ogólnopolskie lub lokalne) oraz zastanowili się, w jaki sposób uczestniczą w życiu publicznym i jak je kształtują. Poproś zespoły o krótką prezentację, a następnie podsumuj i uzupełnij wypowiedzi uczniów, korzystając z wiadomości zawartych w tekście „Aktorzy na publicznej scenie” (s. 169).

3. „Etycznie i nieetycznie...” (rozmowa nauczająca). Podkreśl znaczenie reguł i zasad etycznych w życiu publicznym. Zapytaj uczniów i uczennice, czy słyszeli ostatnio w mediach o nieetycznych zachowaniach omawianych wcześniej podmiotów życia publicznego. Poproś o konkretne przykłady, aby ułatwić im zadanie, podaj przykład z podręcznika „To były zagrania nie fair...” (s. 170). Zastanówcie się wspólnie, które zasady zostały naruszone, w jaki sposób i przez kogo. Zapytaj uczniów, czy potrafią przewidzieć konsekwencje takiego zachowania. A może są im już znane?

4. „Co może obywatel/obywatelka?” (praca w parach). Wyłumacz uczniom znaczenie pojęcia „społeczeństwo obywatelskie”. Poproś, by przypomnieli sobie wiadomości z zajęć o samorządzie lokalnym i zasadach demokracji, a potem uzupełnili w parach, przerysowaną z podręcznika do zeszytu lub na kartkę tabelę „Co może obywatel/obywatelka?” (s. 170–171). Poleć, by podkreślili te formy publicznego działania obywateli, które pozwalają bezpośrednio wpływać na władze (np. udział w wyborach i referendach), oraz takie, które stwarzają szansę tylko pośredniego – choć równie ważnego – wpływu (np. protesty, udział w partiach politycznych). Poleć uczniom, by na zakończenie tego ćwiczenia przeczytali (lub sam/sama im krótko zreferuj) tekst „Społeczeństwo obywatelskie” (s. 171–172) i wynotowali w zeszytach różne formy organizowania się obywateli realizujących swoje cele. Krótko podyskutujcie na temat wartości, jakim jest uczestnictwo obywateli w życiu publicznym. Możesz zapytać uczniów, na czym mogłoby polegać ich zaangażowanie w poszczególne działania z tabelki. Poproś, by podawali konkretne przykłady (co? z kim? kiedy? jak?).

Zeszyt
ćwiczeń
s. 84
ćwicz. 1

ZAKOŃCZENIE

5. „Szczęście publiczne?” – podsumowanie (praca własna, dyskusja). Podsumowując przebieg zajęć, poproś uczniów i uczennice, by zastanowili się i odpowiedzieli pisemnie na poniższe pytania:

- *Czy uczestniczyłeś/uczestniczyłaś kiedyś w zbiorowym działaniu, które sprawiało ci przyjemność?*
- *Czy zgadzasz się z opinią, że młodzi Polacy są bierni i interesują się wyłącznie własnymi sprawami?*

Niech dwie lub trzy osoby odczytają swoje odpowiedzi na głos. Spróbuj sprowokować wśród uczniów i uczennic krótką rozmowę na temat „Czy warto działać na rzecz publicznego dobra?”. Zapisz argumenty po dwóch stronach tablicy, po jednej stronie te entuzjastyczne, a po drugiej – sceptyczne. Podkreśl, że każde działanie na rzecz dobra publicznego przynosi nie tylko konkretne efekty, ale też... osobistą satysfakcję.

Poinformuj, że znana pisarka Hannah Arendt pisała o szczęściu publicznym, które bierze się z możliwości zmieniania świata. Zachęć uczniów i uczennice (tych przekonanych o wartości działania publicznego i tych sceptycznie do niego nastawionych), by w domu przeczytali fragmenty tekstu wspomnianej pisarki (znajdą je na stronie KOSS online), zaznacz, że praca domowa jest dla ochotników.

6. Zadanie domowe dla ochotników (analiza źródeł, praca własna). Zaproponuj uczniom pracę do- mową do wyboru:

- „Młodzi obywatele działają” – poleć uczniom i uczennicom, by zajrzeli do biblioteki materiałów dla nauczycieli i uczniów w portalu internetowym CEO (<https://angazuj.ceo.org.pl/materialy/>), odnaleźli w niej publikacje z programu „Młodzi w Akcji” i zapoznali się z propozycjami projektów społecznych, jakie można by zrealizować. Poproś, by wynotowali te działania, które ich zdaniem odpowiadają także potrzebom mieszkańców waszej miejscowości i są warte naśladowania. Zachęć ich do realizacji projektu zespołowego w wybranej sprawie.
- „Dawcy czasu” – poproś uczniów, by wyszukali po pięć przykładów rozmaitych działań wolontariackich, w które angażują się ich rówieśnicy. Poleć, by przy każdym z przykładów zapisali, czym ci młodzi wolontariusze dzielą się z innymi. Na jakie społeczne potrzeby odpowiadają?

ĆWICZENIA DODATKOWE

→ **„Projekt krok po kroku”** (projekt uczniowski). Realizacja działu dotyczącego aktywności obywatelskiej jest doskonałą okazją, by zachęcić uczennice i uczniów do zrealizowania kampanii społecznej na rzecz innych – swoich rówieśników, szkoły, społeczności lokalnej. Przeanalizujcie wspólnie tekst z ramki „Projekt krok po kroku” (s. 173), przypominając sobie zasady działania projektowego. Poproś uczniów, by się zastanowili, w jakie działanie chcieliby się zaangażować, a potem wspólnie je zaplanujcie i przeprowadźcie. Uczniowie mogą sięgnąć do pomysłów z zajęć o lokalnej wspólnotce, podczas których diagnozowali problemy dotyczących młodych.

→ **„Wolontariat uczniowski”** (praca własna, praca z tekstem). Możesz zachęcić uczniów, by weszli na stronę internetową <https://ochotnicy.waw.pl/> poświęconą rozwojowi wolontariatu w Warszawie, będącej nie tylko źródłem wiedzy o wolontariacie, ale także inspiracją do różnego rodzaju działań. Polecamy także artykuł autorstwa Alicji Pacewicz pt. „Czego wolontariat może nauczyć młodych ludzi (i szkoły)?”, dostępny na stronie internetowej KOSS w zakładce „Dla nauczycieli/Uczyć inaczej”.